

Handwritten notes at the top of the page, including the number 245.

Λ Ο Γ Ο Σ
ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ, ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ
ΥΠΟ ΤΟΥ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
Ι. Γ. ΛΑΣΚΑΡΗ.

ΕΝ ΤΩΙ ΚΑΘΕΔΡΙΚΩΙ ΝΑΩΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ,
ΚΑΤΑ ΤΗΝ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1859.

Καθ' ἣν ἐτελίθη μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἀγωνισαμένων καὶ πεσόντων
ἐν τῷ ἱερῷ ἀγῶνι.

ΕΙΣΛΙΘΗΚΗ
914
ΙΩ. ΣΑΧΤΣΓΙΑΝΝΗ

Handwritten signature

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ
ΠΡΟΪ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ



Α Θ Η Ν Α Ι,
ΤΥΠΟΙΣ Ν. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.
1859.

ἑκτὸς
τέσσαρα
Ἕλληνικῆς

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

LOT 1

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

LOT 1

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

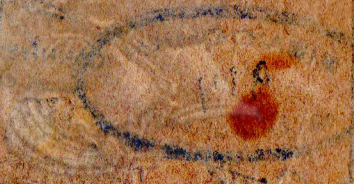
J. T. ALLEN

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

LOT 1

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS



J. T. ALLEN

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

LOT 1

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

Πρὸς τοὺς Ἀναγνώστας!



Ἐν τῷ μέσῳ τῶν μελιρρύτων καὶ πολυφθόγγων ῥητόρων τῆς Πρωτευούσης, ἐνώπιον τῶν ἐπείων δὲν τολμῶ οὐδὲ κἄν τὴν σκιάν μου νὰ διασύρω, ἀναγνωρίζω ἀληθῶς ὅτι δὲν ἤμην ἐγὼ ἐκεῖνος, ὅστις ἔπρεπε νὰ ἐκφωνήσῃ τὸν Πανηγυρικὸν τῆς 25 Μαρτίου, καθ' ἣν πληθὺς λαοῦ ἀμφοτέρων τῶν φύλων παντὸς βαθμοῦ καὶ πάσης τάξεως ἀπετέλει τὸ εὐσεβὲς ἀκροατήριον τῆς πανηγυρικῆς ἀγαλλιᾶσεως, καθ' ὅσον καὶ ἡ σπουδαιότης τοῦ ἀντικειμένου, καὶ ἡ ἱερότης τῆς ἡμέρας ἀπότην τὸν κατάλληλον ῥήτορα εἰς ἐπιτυχῆ τῆς ὑποθέσεως ἐξιστόρησιν. Ἀλλ' ὅταν οἱ ἀναγνώσται πληροφορηθῶσιν ὅτι ἐξήντησα ὅλας τὰς προσπάθειάς μου εἰς τὸ νὰ ἀποφύγω τὰς ἐπιμόνους ἀπαιτήσεις τῶν φίλων μου, καὶ ἰδίως γερόντων τινῶν ἀγωνιστῶν, μουρμουρίζοντων (α) καὶ δυσανασχετούντων εἰς τὴν ἀρνησίῳ μου τὸ νὰ ἐπιληφθῶ ἀντικειμένου διαφεύγοντος τὰς δυνάμεις μου, καὶ οὐδὲως συλλογιζομένων τὴν δυσχέρειαν καὶ τὸ ἐργῶδες τοῦ ἀντικειμένου, πιστεύω ὅτι θὰ συγχωρήσωσιν τὴν τόλμην μου καὶ δὲν θ' ἀποδόσωσιν αὐτήν, εἰμὴ εἰς τὰς ἀληθῶς ἐπιμόνους ἀπαιτήσεις τῶν γερόντων ἐκείνων φίλων, οἵτινες δὲν ἤξεύρω πῶς κατόρθωσαν ἐπὶ τέλους νὰ με πείσωσι, πρὸς οὓς καὶ ἐγὼ καὶ ἅπανα ἡ νέα γενεὰ τῆς Ἑλλάδος ὀφείλει ἀπειρον σεβασμόν.

Ὅταν κατ' ἀρχὰς ἐπεχείρησα νὰ συλλέξω τὴν ὕλην τῆς ὑποθέσεως, ἀναδιψῶν τὰ βιβλία τὰ ὅποια ὠρισα ὡς πηγὴν αὐτῆς, ὀλίγην τῇ ἀληθείᾳ ἐδεῖξα δειλίαν, πιστεύων ὅτι τὰ βοηθήματα αὐτὰ θὰ διευκολύνωσι τὴν συγγραφὴν, ἀλλ' ἀφοῦ ἐπροχώρησα μέχρι τινός, ἠσθάνθην τὴν ἀπάτην μου, διότι, ἐκτὸς ἄλλων συγγραμμάτων, ἀφ' ὧν ἠρύσθην ἀρκετὴν ὕλην, τεσσαρα ἀνά χεῖρας εἶχον συγγράμματα τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς

(α) Ἀντὶ μουρμουρίζοντων.

ἐπαναστάσεως· καὶ τὰ τέσσαρα αὐτὰ εὔρον πολλαχοῦ εἰς ἀντίφασιν, εἰς τίνα δὲ μέρη καὶ ἔλλειπῆ· καὶ ἡ χρονολογία, καὶ ἡ τοποθεσία, καὶ τὰ πρόσωπα, καὶ τὰ γεγονότα οὐδεμίαν πρὸς τὸ πραγματικόν μοι ἔδιδον καθαρὰν ἀλήθειαν, καὶ ἐκ τῆς ἀντιφάσεως ἀφ' ἑνός, ἐκ τῆς ἔλλειψεως ἀφ' ἑτέρου, ἀντὶ ὡς ἐπροσπάθουν νὰ συγκεντρώσω τὰς περὶ τοῦ ἀντικειμένου ιδέας μου, μᾶλλον τὰς ἐσύγχισα, καὶ μοι ἐπῆλθε παραχρῆμα ἡ ιδέα, ὅτι ἡ Ἑλλάς στερεῖται ἱστορίας. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς συγχίσεως ταύτης, ἄς φαντασθῶσιν οἱ ἀναγνώσται εἰς ποίαν δυσχερῆ θέσιν εὑρέθην, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπεφάσισα νὰ παραιτηθῶ τοῦ ἐπιχειρήματος. Ἀλλὰ συλλογιζόμενος τὴν ὑπόσχεσίν μου πρὸς τοὺς γέροντας ἐκείνους φίλους, ἀπὸ τὴν γλῶσσαν τῶν ὁποίων ὁ θεὸς νὰ με φυλάξῃ, ἐπανελάβον τὴν ἐξακολούθησιν τῆς μελέτης, καὶ διὰ νὰ διορθώσω κατὰ τὸ ἐφικτὸν τὰς ἀντιφάσεις, τὰς ὁποίας ἀπήντησα εἰς τὰ ἀνά χεῖράς μου ἱστορικὰ βιβλία, κατέφυγον εἰς ἐπιζῶντα πρόσωπα τῆς ἐπαναστάσεως, τὰ ὁποῖα ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐγνώριζον τὰ πράγματα, καὶ παρ' αὐτῶν ἠδυνήθην ὅποσοῦν νὰ ἐξακριβώσω κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὴν ἀλήθειαν ἱστορικῶν τινῶν γεγονότων.

Δέκα μηνῶν νύκται εἶναι ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἐνησχολήθην εἰς τὸ νὰ συλλέξω τὴν ὕλην εἰς καταρτισμὸν τοῦ λόγου, ἐργαζόμενος ἐπὶ τέσσαρας ὥρας εἰς ἐκάστην νύκτα· καὶ ἐδῶ ἴσως κινήθῃ ἡ περιέργεια τοῦ ἀναγνώστου, ἀκούοντος νυκτερινὴν ἐργασίαν ἀληθῶς νύκτας εἰργάσθην εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ λόγου, διότι ὡς δημόσιος ὑπάλληλος δὲν ἠδυνάμην οὐδὲ μίαν ἡμέραν νὰ ἐγκαταλείψω τὸ ἔργον μου, ἔργον ἀπὸ τὸ ὁποῖον πορίζομαι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Φαντάσθητι, ἀναγνώστα, ἀνθρωπος τῆς ἀνάγκης, ὡς ἐγὼ, μὴ δυνάμενος τὴν ἡμέραν νὰ ἐγκαταλείψω τὸ ἔργον μου, μικρᾶς μαθήσεως, ἐπιχειρήσας ἔργον, πράγματι δυσχερὲς ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς ὕλης, πόσας πικρίας διήλθον μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ ἔργου, πικρίας τὰς ὁποίας βεβαίως δὲν ἤθελεν ὑποστῆ ἄλλος, ἔχων ἀρκούσας καὶ ἰσχυρὰς δυνάμεις, ἥσυχον νοῦν, καὶ κατάλληλος διὰ τὸ ἐπιχειρῆμα.

Ἀλλὰ σημειώσεως ἄξιον εἶναι ὅτι, ἀφοῦ συνεπλήρωσα ὅλον

ὄντως ἔργον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀνεξαρτησίας, τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν ἐκ τοῦ τάφου, εἰς ὃν ἄλλοτε ἢ ἔνδοξος ἡμῶν Ἑλλάς εἶχε ταφῆ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βαρβάρου κατακτητικῆς φυλῆς ἐπὶ τέσσαρας ὅλους αἰῶνας! Ποῖα πρότερον καὶ ποῖα ὕστερον κανορθώματα τῶν ἡρώων πατέρων μας νὰ διηγηθῶ; μὲ ποίους ἀδαμαντίνους στεφάνους νὰ στέψω τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ μὲ ποίας λέξεις καὶ φράσεις νὰ συναρμολογήσω τὴν διήγησιν τῶν μεγάλων, τῶν θείων ἐκείνων ἔργων των; ἀδυνατῶ καὶ ὁμως προβαίνω, καὶ ἰδοὺ τὸ κοχλάζον εἰς τὰς φλέβας μου αἷμα συνταράσσει τὴν καρδίαν μου καὶ μὲ ὠθεῖ εἰς τὰ πρόσω καὶ ἂν ἐκ τῆς στιγμιαίας ταύτης συγκινήσεως ἐξέλθωσιν ἐκ τῶν χειλέων μου λέξεις καὶ φράσεις ἀσυνάρτητοι καὶ φαντασιώδεις, μὴ κατακρίνηται τὴν παραφορὰν μου, παραφορὰν ἐνθουσιασμοῦ ἅμα καὶ ἀγαλλιάσεως.

Διὰ νὰ περιλάβῃ τις τὸν μέγαν Ἑλληνιδὸν ἀγῶνα καὶ νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ μέγεθος καὶ τὸν ὄγκον τῶν πράξεων τῶν εἰς τὴν ἐπανάστασιν ἀγωνισαμένων πατέρων μας, οἵτινες ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἠγωνίσθησαν εἰς τὸ νὰ συντρίψωσι τὸν πολυχρόνιον ζυγὸν καὶ νὰ διασπάσῃ τοὺς βρόχους μιᾶς πολυχρονίου καταθλιπτικῆς δουλείας τῆς βαρβάρου ἐκείνης φυλῆς τῶν Μουσουλμάνων, οἵτινες τέσσαρας ὅλους αἰῶνας ἐβεβήλωσαν τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξηφάνισαν τὰ λαμπρότερα ἐν τῷ κόσμῳ ἔργα τῶν προγόνων μας, πρέπει προηγουμένως νὰ μάθῃ δι' ἱστορικῆς ἐκθέσεως τὴν καρτεροψυχίαν καὶ τοὺς ἡρωϊσμούς των, καὶ προσέτι νὰ μάθῃ ὅποια ἦτο τῆς βαρβάρου ἐκείνης φυλῆς ἢ καταδυνάστευσις, ἢ τυραννία, ἢ ὠμότης, αἱ προλήψεις, ἢ φανατικότης, καὶ ἐν γένει τὸ κατὰ τῶν χριστιανῶν μῖσος. Ἄν ἀληθῶς, κύριοι, ἢ τυραννία εἶναι θυγάτηρ βίας ἀνόμου καὶ ψευδῶν ὑπολήψεων καὶ δοξασιῶν, τίς δὲν φρίττει ἀκούων ὅτι μόνος ἄνθρωπος κατὰ τὰ Μωαμεθανικὰ δόγματα εἶναι ὁ Τοῦρκος, καὶ πάσης ἄλλης θρησκείας ἄνθρωπος εἶναι ἄπιστος, εἶναι σκύλου χειρότερος, εἶναι ὡς τὸν ὀνομάζουσι Γκχαούρης! Ἐντεῦθεν προκύπτει ἢ ἀπεριόριστος εἰς τὸν Τοῦρκον τυραννία καὶ κατάθλιψις. Ἐντεῦθεν ἢ τῆς εὐσεβείας περιφρόνησις γίνεται ἀναγκαῖον ἐπακολούθημα τοῦ Μπαμεθανι-

σμοῦ· ὅθεν ὁ Τούρκος ὅλους τοὺς Χριστιανούς, ὅλους τοὺς ἑτεροθρήσκους χρεωστέϊ νὰ τοὺς φονεύῃ, ἂν δὲν γίνωσι τούρκοι, ἢ ἂν δὲν ἀγοράσωσι τὴν ζωὴν διὰ χρημάτων. Κατὰ τὸν τούρκον ὅλα τὰ ὑπ' αὐτὸν ἔθνη καὶ κατ' ἐξοχὴν οἱ χριστιανοὶ εἰσὶν ἀνδράποδα καὶ αἰχμάλωτοι διὰ βίου, ὑποκείμενοι εἰς τὴν σιδηρὰν αὐτοῦ μάστιγα. Ἰ Τί λοιπὸν ἦτο πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὁ Ἕλλην Χριστιανὸς ἀπέναντι τοῦ τούρκου; ἦτο τὸ εὐτελέστατον κτήνος καὶ τὸ οὐτιδανότατον ὄν. Ἄν περιέπιπτεν εἰς χεῖρας αὐτῶν παιδίον ἀνήλικον τὸ περιέτεμνον βιαίως. Ἄν ὁ χριστιανὸς περιέπιπτεν εἰς δεινὴν τινὰ συκοφαντίαν, ἡ μόνη σωτηρία του ἦτο νὰ ἐξομώσῃ. Φρίττει καὶ κλαίει πικρῶς πᾶς ὅστις ἀκούει ὅτι εἰς τὴν γῆν ταύτην τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἐβασίλευσεν ἡ ὀρθοδοξία, ὅπου πρῶτον ἔλαμψαν ὡς ἀστέρες ἑωθινοὶ αἱ ἐκκλησίαι τῆς Κορίνθου, τῶν Φιλιππῶν καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου ὁ θεὸς Παῦλος ἐδίδαξε τοὺς σοφοὺς Ἀρεοπαγίτας, καὶ ὁ πρωτόκλητος Ἀνδρέας τοὺς γενναίους Σπαρτιάτας, ὅπου αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι τῶν Ἁγίων Πατέρων ἐκράτυνον τὴν ὀρθοδοξίαν, εἰς ταύτην λέγω τὴν γῆν τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς σοφίας, εἰς ταύτην τὴν κλασικὴν γῆν τῶν φώτων, εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς τοῦτο τὸ ἔθνος τὸ εὐεργετήσαν τὴν ἀνθρωπότητα, ἐβασίλευσεν ἄλλοτε ἡ ἀσέβεια, ἡ βαρβαρότης, ἡ ὀμότης, καὶ τὸ λαμπρὸν ἔδαφος αὐτοῦ ἐκάλυπτεν ἄμορφος καὶ ζοφώδης ἐρήμωσις, τὸ δὲ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον μόλις ἐφιθυρίζετο εἰς τὰ ὄττα, διὰ τὸν περιστατοῦντα φόβον τῆς ἀσεβείας. Ὁ Τειχοφύλαξ κατεπάτει ἀσυστόλως καὶ καθύβριζε λυσσῶν τὰ ἐρείπια τῆς Πνυχός, τὸ βῆμα τοῦ Δημοσθένους καὶ τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Περικλέους καὶ Φειδίου. Ὅλα τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας καὶ εὐσεβείας κειμήλια μεταμορφώθησαν εἰς φωλεὰς τῆς ἀσεβεστάτης βαρβαρότητος. Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Ἕλλην χριστιανὸς ἐτυρανεῖτο καὶ κατεφρονεῖτο, μὴ δυνάμενος νὰ ἐκτελῇ τὰ τῆς εὐσεβείας μυστήρια· ἀντὶ τῶν ἱερῶν κωδῶνων, μόλις ἠκούετο εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ βόραλον καὶ ἡ δειλὴ φωνὴ κράκτου βακενδύτου ἢ ὀάμαυρός ἦχος ξυλίνου σημάνδρου, πληττομένου ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ χεῖρός τρεπούσης εἰς τὸν στενὸν τῆς ἐκκλησίας περίε

θελον, και συγκαλοῦντος ἡρέμα τοὺς δυστυχεῖς χριστιανοὺς,
 νὰ ἐκχέωσι κοινῶς τοὺς βαθεῖς αὐτῶν στεναγμοὺς ἐνώπιον τοῦ
 Θεοῦ. Τὰ θεῖα μυστήρια ἀπερχόμενα εἰς κοινωνίαν τῶν ἀρ-
 ρώστων, ἐρρίπτοντο κατὰ γῆς καὶ κατεπατοῦντο, ὥστε καὶ
 τότε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκρύπτετο εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἱε-
 ρέων, φεύγων τοῦ Μουσουλμάνου τὴν ὕβριν, πλέον παρ' ὅτι
 ἐφευγεν εἰς τὰς ἐρήμους τὸν φονικώτατον Ἡρώδη. Οἱ ἱερεῖς
 μας ὑπέκειντο καθ' ἐκάστην ὥραν εἰς τὰς ὕβρεις, εἰς τὴν μά-
 στιγα, εἰς τὸν θάνατον, καὶ ἡ κατὰ τοῦ κλήρου ἐξειδασμένη
 ὠμότης τοῦ Μουσουλμάνου καθίσταται ἀπερίγραφτος. Τὰ μο-
 ναστήρια, αὐτὰ τὰ ἱερὰ ἄσυλα τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς φιλοπτω-
 χίας ἐλεηλατοῦντο καὶ ἐγυμνόνοντο, αἱ ἐκκλησιαὶ ἐκαίοντο καὶ
 ἐκρημνίζοντο. Ἀξίωμα τῆς Μωαμεθανικῆς πολιτικῆς ἦτο τὸ
 πολὺπλοκον δίκαιον τῆς βίας. Ἡ νομοθεσία τῶν ἤτον ἄθλιός
 τις Κώδῆξ συντεθειμένος ὑπὸ βαρβάρων Ἀράβων. Ὁ Μουλᾶς,
 ὁ Καδῆς καὶ ὁ ἀγράμματος Ναίπης ἦσαν οἱ αὐθαίρετοι κριταὶ
 τοῦ χριστιανοῦ· αὐτοὶ κατεδίκάζον, ἀπέλυον, ἔσωζον, ἐφόνευον,
 οὐδεμία ἀσφαλεῖα τῆς τιμῆς, τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας
 ὑπῆρχε. Τὸ πᾶν ἀμαυρὸν, τὸ πᾶν τυραννία, χεῖμαρῶρος ἀφροῦ
 καὶ λύσσης ἐπὶ τέσσαρας ὅλους αἰῶνας. Ὡ γλυκεῖα ἐλευθερία!
 πῶς σὲ ἀνεζήτει τότε Ἕλλην, πόσον γλυκὺ ἐφαίνετο τότε
 τὸ ὄνομά σου ὑπὸ τὴν πικρίαν τῆς τυραννίας τοῦ Μουσουλ-
 μάνου! Ναι, ἀδελφοί, ὁ Ἕλλην τότε οὐδὲ κἂν ν' ἀποθάνῃ ἠδύ-
 νατο εὐρεῖαν, ναι καὶ νεκρὸς ὁ Ἕλλην τότε ἦτον ὀφειλέτης
 εἰς τὸν Μουσουλμάνον, διότι διὰ νὰ ταφῇ ὤφειλε νὰ ἀγοράσῃ
 ἀδρὰ ὀλίγας σπιθαμὰς τῆς πατρῴας του γῆς. Ἐνταῦθα, Κύ-
 ριοι, παραλείπω, ἵνα μὴ διεξωδικῶς καταστῶ, παραλείπω ν' ἀ-
 ναφέρω τὰς ἐξ ἀρχῆς κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὠμοτάτας κατα-
 δρομὰς τῶν Μουσουλμάνων, τὰς σφαγὰς, τὰς γλωσσοτομίας,
 τοὺς ἀνδραποδισμοὺς, τὰς ὕβρεις, τὰς ἐξορίας τὰς φυλακίσεις
 καὶ ἄλλας θηριωδίας, τὰς ὁποίας μετὰ φρίκης διηγεῖται ἡ ἱστο-
 ρία· οὐδὲ λέγω, διότι ἀνορθοῦνται αἱ τρίχες μου, οὐδὲ λέγω
 τὴν εἰς τὰς πρώτας ἐφόδους τοῦ πορθητοῦ λυσσώδη μαῖναν,
 καὶ ἰδίως κατὰ τῶν ἱερῶν ναῶν μας, τοὺς ὁποίους κατέτκαψε,
 κατέκαυσε, ἐβεβήλωσε καὶ μετέστρεψεν εἰς καπηλεῖα τῆς ἀ-

σεβείας του· ἐξ ἀνάγκης ὑπεκύψαμεν εἰς τὴν βίαν, εἰς τὴν ἀνωτέραν δύναμιν, ὑποφέραμεν ὅλα τὰ βασιανιστήρια τῶν τυράννων μας. Ἄλλ' ἄρα γε τὰ πολυχρόνια αὐτὰ βασιανιστήρια ἦτο τυχαία μόνη τοῦ τυράννου θέλησις, ἢ μήπως παλαιὰ μεγάλη ἁμαρτία τῶν πατέρων μας παρώργησε τὸν Θεόν, ὅστις ἐν τῇ πανσόφῳ αὐτοῦ διανοίᾳ εἰς μετάνοιαν ἡμῶν, ἵνα μὴ ἀπολέσῃ δὴ βούλεται σῶσαι, ἀπέστειλεν ἡμῖν ζυγὸν σατανικὸν τὸν Τοῦρκον; Ἀνεξερεύνητα ὄντως τὰ κρίματα Κυρίου! Αἱ σπαραξικάρδιαι αὐται ὠμότητες τῆς πολυχρονίου καταδυναστείας ὑπερξεχείλησαν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἑλληνοσ, ἔφερον αὐτὸν εἰς τὴν ἀπελπισίαν, καὶ ἐν ὕβριστικῶν ῥάπισμα Μουσουλμάνου τινὸς ἐν Τριπόλει καθ' ἑνὸς μέλους τῆς Κολοκοτρωνίου οἰκογενείας τοῦ ἀειδήμου ἐκείνου Θεοδώρου Κολοκοτρῶνη, ῥίπτει τὸν πρῶτον σπινθῆρα, καὶ ἰδοὺ οἱ Κολοκοτρῶναι ἀναπηδῶσιν εἰς τὰ ὄρη ἄρματωλοι, ἀποφασίσαντες μεθ' ὄρκου οὐδέποτε νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὸν Τοῦρκον, προσβάλλοντες αὐτὸν ὅπου καὶ ἂν τὸν συναντήσωσι, διαμαρτυρούμενοι διὰ τῆς φωνῆς τῶν ὄπλων κατὰ τῆς βίας καὶ τῆς ἀνομίας. Τοὺς ἄρματωλοὺς τούτους Κολοκοτρῶνας τοὺς κατὰ τῆς πολυχρονίου τυραννίας ἀποστάτας, κλέπτας ἀπεκάλεσεν ὁ Τοῦρκος· ὄχι, δὲν ἦσαν κλέπται, ἦσαν ἄρματωλοι ἐπαναστάντες κατὰ τῆς τυραννίας καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσραῆς ἡμῶν θρησκείας. Ναι ἄρματωλοι ἦρωες, εὐάριθμοι μὲν, ἀλλ' ἀποφασιστικοὶ νὰ πολεμήσωσι καὶ νὰ καταλύσωσι πολυχρόνιον τυραννίαν καὶ κολοσσοῦσας δυνάμεις. Ὅποια πάλη! ὅποιος ἠρωϊσμός! Ἡ ἰδέα αὕτη τῶν ἄρματολῶν Κολοκοτρωναίων γενικεύεται κατόπιν, ἀναπτύσσεται, διαδίδεται καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἠλεκτρίζει ὅλων τὰ πνεύματα, καὶ ἰδοὺ ἀναπηδῶσιν εἰς τὰ ὄρη οἱ ἄρματωλοι τοῦ Πίνδου καὶ τῆς Ὀσσης, καὶ ἀντὶ πλέον ἰδέας ἄρματωλοῦ, ἐνσαρκοῦται καὶ ἀναπτύσσεται βαθμιδῶν εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων ἡ ἰδέα τῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε πρὸ τριάκοντα καὶ ὀκτῶ ἡδὴ ἐτῶν ἀπεφάσισαν νὰ λύσωσι τὸ μέγα αἰνίγμα τῆς Εὐρώπης, τοῦτέστι, ν' ἀποδείξωσιν ἂν ἦσαν ἀληθεῖς τῶν προγόνων των ἀπόγονοι· ὦ! ποῖον μέγα, τολμηρὸν καὶ ἐπικίνδυνον ἐπιχείρημα! Εὐτυχῆς ἐποχὴ δι' ὃν τινα τότε ἔζη! Καὶ ἐνῶ κατὰ τὴν 24 Φε-

βρουαρίου 1821 ὁ μεγαλεπήβολος ἐκείνος καὶ φιλόπατρις Ἀ-
 λέξανδρος Ὑψηλάντης ἐξέδωκεν ἐν Μολδαυίᾳ τὴν λαμπρὰν ἐ-
 κείνην διακήρυξιν τῆς ἐπαναστάσεως, κατὰ τὴν 22 Μαρτίου
 καταβαίνει, νέος Ἀγαμέμνων, ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης εἰς
 Καλάμας, καὶ ἐνούμενος αὐτόθι μετὰ τῶν Μαυρομηχαλῶν,
 Καπετανάκιδων, Κουμουνδουράκιδων, Μουρτζίνου, Φλέσια, Ἀ-
 ναγνωσταρᾶ, Κεφάλα, Νικηταρᾶ καὶ λοιπῶν ὄπλαρχηγῶν, κη-
 ρύττουσιν ἐκεῖσε ἅπαντες τὴν ἐπανάστασιν· καὶ πρῶτον ἀνεπε-
 τάσθη ἐν Πελοποννήσῳ ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν Μο-
 νὴν τῆς Ἁγίας Λαύρας τῶν Καλαβρῦτων, καὶ ἰδοὺ ἡ χεὶρ
 τοῦ Ἱεράρχου Πατρῶν φέρει αὐτὴν μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν «Πί-
 στις καὶ Πατρίς»· καὶ τὴν σημαίαν αὐτὴν τῆς ἐλευθερίας συνο-
 δεύουσιν ὁ Παππαδιαμαντόπουλος, ὁ Ἀνδρέας Ζαίμης, ὁ Σω-
 τήριος Χαραλάμπης, ὁ Ἀνδρέας Λόντος, ὁ Φωτίλας, ὁ Θεο-
 χαρόπουλος, οἱ Πετιμεζαῖοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι Καλαβρυτινοὶ
 καὶ Πατρεῖς. Συγχρόνως ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἥρωος Ἰζα-
 νέτου Χριστοπούλου ἀνεπετάσθη ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας καὶ
 εἰς τὴν κομόπολιν Ἀνδρίτζαιναν τῆς Ὀλυμπίας. Ἦχησεν ἀ-
 ναφανδὸν ἡ σάλπιγξ τῆς ἐλευθερίας· ἠκούσθη εἰς τὰ ὄρη τὸ
 πρῶτον τουφέκι καὶ ἀμέσως ἀνίσταται ὁ Ἕλλην, καὶ πλήρης
 ζωηροτάτου αἰσθήματος καὶ διαφλεγομένης ἐπιθυμίας τρέχει
 ἀχαλῆνωτος πρὸς τὴν φωνὴν τῆς ἐπαναστάσεως. Ἀρχεται ἡ
 πάλη, πάλη ὄλως ἄνισος, διότι οὔτε ὄπλα, οὔτε πυρίτιδα, οὔτε
 στρατὸν εἶχον οἱ Ἕλληνες. Τὰ τουφεκία των, αὐτὰ τὰ πεπα-
 λαιομένα τουφεκία, τὰ ὁποῖα ἡ πολυχρόνιος ἀχρηστία εἶχε κα-
 ταστήσει ἀνίκανα, συνέσφιγκον μετὰ χορδὰς, τὴν δὲ σπάθην, τὴν
 σπάθην εἶχε καταφάγει ἡ σκορία, καὶ ἀντὶ σελαχίου ζωστήρος
 λωρίδας ἀπλὰς περιεζώνουντο, ἀντὶ σφαιρῶν καὶ βομβῶν τοῦ
 κανονίου ἀλογόκαρφα καὶ σκορίαν μετεχειρίζοντο. Ἀφῆθμεν
 μόνοι κατὰμονοι χωρὶς ξένης συνδρομῆς, χωρὶς οὔδεις νὰ με-
 σιτεύσῃ διὰ νὰ μᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ τυράννου πάλης
 μας. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἠγεμόνες τῆς ἐν Λαυδάχῃ ἱερᾶς συμμαχίας,
 οἵτινες ἀπατηθέντες ἐξέλαβον κατ' ἀρχὰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπα-
 νάστασιν ὡς κίνημα κοῦφον, ρωσιασικόν, τολμηρὸν καὶ ἀντι-
 βαῖνον εἰς τὰ κεκτημένα δικαιώματα τοῦ ἰσχυροῦ, ὄχι μόνον συν-

δρομὴν δὲν μᾶς ἔδωκαν, ἀλλὰ καὶ διαταγὴν ἔντονον ἀπέστειλαν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Πρέσβεις νὰ τηρήσωσιν αὐστηρὰν οὐδετερότητα. Ὅμως κήδεται ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος, καὶ αἱ πολιτικαὶ περιστάσεις ὑπέβαλον τοὺς Ἡγεμόνας εἰς τὰς βουλὰς τῆς εἰμαρμένης, τοὺς ἠνάγκασαν μετὰ ταῦτα, ὡς θέλομεν ἰδῆ κατωτέρω, χάρις εἰς τὴν καρτεροψυχίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰς τὴν συμπάθειαν τῶν χριστιανικῶν λαῶν, τοὺς ἠνάγκασαν λέγω νὰ ἐξαλείψωσιν ἤδη ὅ,τι ἔγραψαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, νὰ χύσωσι τὸ αἷμά των ὑπὲρ αὐτῶν, ν' ἀνοίξωσι τοὺς θησαυροὺς των εἰς ἀντίληψίν των, νὰ κηρύξωσι τὸ καταδεδικασμένον ἔθνος ἐλεύθερον, αὐτόνομον καὶ ἀνεξάρτητον, νὰ χαιρετήσωσι τὴν ἐπαναστατικὴν του σημαίαν, καὶ νὰ ἐγγυηθῶσιν ἐνώπιον ὄλου τοῦ κόσμου τὴν πολιτικὴν καὶ ἀνεξάρτητον ὑπαρξίν του. « Ἀνεξερευνῆται ὄντως αἱ βουλαὶ τοῦ Ὑψίστου ».

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι ἀφέθημεν μόνοι κατάμονοι, χωρὶς ξένης συνδρομῆς, χωρὶς οὐδεμιᾶς βοήθειας, καὶ ὁμως ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμῶν ἀπελπισίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀπομονώσει ἡμῶν, μόνον εἰς Θεὸν ἐλπίζόντων, πνεῦμα θεῖον διέπνευσεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων φωνὴ πανηγυρικὴ ἐβρόντισεν οὐρανόθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀνέκραξεν ἰσχυρῶς. Τὰ ὅσα τὰ ξηρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀνάστητε ἐκ τῶν μνημάτων τῆς δουλείας σας· ἐξέλθετε λείψανα εὐγενῆ τῶν πιστῶν τῆς ἐκκλησίας υἱῶν. Ἀνάστητε! Πατήσατε εἰς τοὺς πόδας σας, ἐκτεινάξατε τὰς ἀλύσεις σας, ἐλευθερώσατε τὴν ἐκκλησίαν καὶ λάβετε τὴν ἐλευθερίαν. Πρὸς τὴν φωνὴν ταύτην, τὴν θείαν φωνὴν, ἐνθουσιάσθησαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὁ οὐράνιος θόλος πληττόμενος ὑπὸ τῶν ὄδυσσιν καὶ ἀπαρηγορητῶν θρήνων τῶν ἀπελπισμένων καὶ μεμονομένων Ἑλλήνων, ἀνήγγειλεν εἰς τὰ ἔθνη τὴν κατάργησιν τῆς Ὀθωμανικῆς τυραννίας, τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. « Χαίρετε λαοὶ καὶ ἀγαλιάσθε· εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην, αἰνεῖτε οἱ λαοὶ Θεοῦ τὴν δόξαν ». Ναί, Κύριοι, ὁ Θεὸς ὁ Βασιλεὺς τῶν αἰῶνων ἐκρίζωνει καὶ φυτεύει βασιλείας, ταπεινῶνει καὶ ἀνιστᾷ ἔθνη, κρατεῖ τοῦ ἡλίου τὸν δρόμον, διασχίζει θαλάσσας, ἀφανίζει γαίας, συγκλονεῖ τὴν φύσιν ὅλην ὑπὲρ τῶν ἐκλεκτῶν του ἀπὸ ταύτης τῆς ἀνεξερευνήτου

τῶν θείων κρημάτων ἀβύσσου καὶ ὁ πολιτικὸς τῆς Ἑλλάδος κλονισμὸς· καὶ ἰδοὺ ἄρχεται τὸ μέγα δράμμα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως· ἀνοίγεται τὸ θέατρον τῆς φρίκης καὶ τῆς ἐκπλήξεως, ἡ τραγικωτάτη τοῦ κόσμου σκηνή· ἄρχονται τὰ μαρτύρια.

Ἀναλαμβάνουσι τὰ ὄπλα οἱ ἐν Πελοποννήσῳ Ἕλληνες καὶ ὀρχίζονται ἢ ὄλοι ν' ἀποθάνωσιν ἢ τοῦρκον νὰ μὴν ἀφήσωσι ζῶντα· καὶ ἰδοὺ οἱ ἀρειμάνιοι Κολοκοτρῶναι, οἱ Δεληγιάναι, ὁ Πλαπούτας, οἱ Μαυρομηχάλοι, ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, ὁ Παπατζώνης, ὁ Κεφάλας, οἱ Μούρτζινοι, οἱ Κουμουδουράκιδες, οἱ Φλέσσαι, οἱ Καπετανάκιδες, οἱ Γιατράκαι, οἱ Πετροβάδες, ὁ Ζαχαριάς, ὁ Βρεσθένης, ὁ Σωτήριος Χαραλάμπης, ὁ Θεοχαρόπουλος, ὁ Ἀρβᾶλης ὁ Σκαλιτζᾶς, οἱ Πετιμεζαῖοι καὶ πλείστοι ἄλλοι ὀπλαρχηγοὶ Ἕλληνες, ὡς ὑψηπέται ἀετοὶ διασχίζουσι τὰ ἔρη, συνέρχονται περὶ τὴν καθέδραν τῆς Πελοποννήσου τὴν Τριπολιτζᾶν καὶ πολυορκοῦσιν αὐτὴν, στεροῦμενοι, κακουχοῦμενοι καὶ μόνον εἰς Θεὸν καὶ τὴν ἀνδρίαν των ἐλπίζοντες· καὶ τὴν μὲν ἀρχηγίαν τῆς πολυορκίας τοῦ Ναυπλίου διευθύνει ὁ ἀρειμάνειος Τζώκρης καὶ ὁ Παππαρσένιος μετὰ τῶν ἡρώων Κρανιδιωτῶν καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Ἀργολίδος ὀπλαρχηγῶν, τὴν δὲ μετὰ Τριπόλεως καὶ Ναυπλίου ὁδὸν κλείει ὁ γενναῖος Στάϊκος. Συγχρόνως οἱ Λεοντόκαρδοι ἐκεῖνοι ὁ Πατρῶν Μητροπολίτης μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου Κερνίκης, οἱ Ζιμίαι καὶ ὁ Λόντος μετὰ τῶν φιλελευθέρων Πατραίων πολυορκοῦσι τὸν ἄρρητον τῶν Πατρῶν, σπείροντες τρόμον καὶ ἀελπισίαν εἰς τοὺς τούρκους. Κατόπιν τῶν Πελοποννησίων ἔλαβον τὰ ὄπλα οἱ γενναῖοι Στερεοελλαδίται, καὶ ἰδοὺ κατὰ τὴν 28 καὶ 30 Μαρτίου (1821) ἀνεπετάσθη εἰς τὸ Λιδορίκι καὶ τὴν Λεβαθεῖαν ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας, εἰς μὲν τὸ Λιδορίκι ὑπὸ τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Δῆμου Καλιτζᾶ, εἰς δὲ τὴν Λεβαθεῖαν ὑπὸ τοῦ περιβλέπτου καὶ ἡρωικοῦ Διάκου. Συγχρόνως ἔλαβον τὰ ὄπλα οἱ Σαλωνῖται, οἱ Ταλαρινῶν, οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἰδοὺ οἱ ἀτρόμητοι Διάκος, Πανοριᾶς, Κουτουσόπουλος καὶ Μελέτης Βασιλείου μετὰ τρισχιλίων Ἑλλήνων ἀφανίζουσι καὶ διασκορπίζουσι τὰ πλήθη τῶν κατὰ τὴν Στερεάν Τουρκικῶν στρατευμάτων. Οἱ κάτοικοι τῶν νατικῶν νήσων καὶ ὄλων τῶν ἄλλων μερῶν ἐξ

φλογίζοντο ὡσαύτως ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας· ὅλοι ἤθελον νὰ λάβωσιν ἢ τὴν ἐλευθερίαν ἢ τὸν θάνατον. Κινουῦνται καὶ οἱ θαλάσσιοι ἀετοὶ τῶν νήσων μὲ τὰ σιταγωγὰ πλοῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου· καὶ πρῶτοι ὑψωσαν κατὰ θάλασσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας οἱ Σπετζιώται καὶ Ὑδραῖοι, μετ' οὐ πολὺ δὲ οἱ Ψαρρῖανοί· καὶ ἰδοὺ οἱ θαλάσσιοι ἐκεῖνοι γήγαντες ἀναπετώσι τὰ ἱστία καὶ εἰσπλέουσιν, οἱ μὲν Κανάρης Μιαούλης καὶ Κριεζῆς τὸν Κορινθιακὸν, ἡ Μπουμπολίνα καὶ ὁ Ὀρλώφ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, οἱ δὲ Μπότασης, Κολανδρουτζος, Θερμιώτης καὶ Γεώργιος Πάνος ἀποκλείουσι τὰ φρούρια τῆς Μονεμβασίας καὶ Νεοκάστρου. Συγχρόνως δὲ ἔλαβον τὰ δπλα οἱ ἥρωες Αἰτωλεῖς, Ἀκαρνάναι, Βραχוריταὶ καὶ Ἀσπροποτάμιοι· τὸ πᾶν ζωηρότης, τὸ πᾶν ἐνθουσιασμός, τὸ πᾶν ἐφώναζεν ἢ θάνατος ἢ ἐλευθερία. Ἄλλ' ὁ τότε Σουλτάνος Μαχμὺδ πληροφορηθεὶς καὶ μαθὼν τὰ καθέκαστα τῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἐπαναστάσεως φλόγας καὶ πῦρ ἐξέπεμπεν ἐκ τοῦ στόματος, διατάξας τὸν διερμηνέα νὰ μετακαλέσῃ τάχιον ἐν Κωνσταντινουπόλει τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Πελοποννήσου, ἐπὶ τῇ προφάσει μὲν νὰ τοῖς ὁμιλήσῃ περὶ τινος ὑποθέσεως, πράγματι ὁμῶς νὰ τοὺς φονεύσῃ. Καὶ ἐνῶ κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου 1821 ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Ἰμάμης ἐφώναζεν ἐκ τοῦ Μιναρέ κατὰ τῶν ἀπίστων Χριστιανῶν, ἀπειλούντων τὴν θρησκείαν τοῦ Μωάμεθ καὶ τὸν θρόνον τοῦ Σουλτάνου, οἱ τοῦρκοι ῥίπτονται μαινόμενοι εἰς τὰς ἀγυῖας καὶ τὰς ῥύμας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σφάζουσι τοὺς Χριστιανοὺς καὶ βιάζουσι τὸ ἄσυλον τῶν οἰκιῶν, συντρίβουσι τὰς θύρας, εἰσβάλουσιν ὡς τίγρεις καὶ φονεύουσιν ὅσους εὐρίσκουσιν εἰς αὐτάς, καὶ πανταχοῦ δὲν ἤκούοντο εἰμῆ ἄγριαι καὶ τρομακτικαὶ κραυγαὶ τῶν δημίων, οἰμωγαὶ καὶ ὀλολυγμοὶ τῶν θυμάτων, καὶ θρῆνοι καὶ κλαυθμοὶ γυναικῶν καὶ παιδιῶν. Διαμαρτύρονται οἱ τότε πρέσβεις κατὰ τῆς αἱματοχυσίας· ἀλλ' ὁ ἀγέρωχος Σουλτάνος οὐδέμίαν ἀντήρσασιν εἶδει εἰς τὰς διαμαρτυρήσεις αὐτῶν· μᾶλλον θηριωδέστερος γίνεται, καὶ τὰ πρῶτα θύματα τῆς θηριωδίας αὐτοῦ ἦσαν ὁ Γεώργιος Μαυροκορδάνος, ὁ Παππαρηγάπουλος, ὁ Ἀλέκος Πάλλης, ὁ Μαυρογένης, ὁ Χαντζαρῆς, ὁ Μάνος, οἱ Μουρῶζαι καὶ

πλείστοι ἄλλοι χριστιανοί· καὶ ὡς νὰ μὴν ἤρχουν τὰ θύματα
 αὐτὰ οἱ νέοι τῆς πίστεως μάρτυρες, διατάσσει διὰ τοῦ μεγά-
 λου Βεζύρη τὴν σύλληψιν τοῦ μεγαλομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ
 Πατριάρχου, πατρὸς τοῦ ὁποίου ἦτον ἡ Εὐρύμανθος ἡ κοινῶς
 λεγομένη Δημιτζάνα τῆς Πελοποννήσου· οὗτος ὁ μεγαλομάρ-
 τυς Πατριάρχης ἐκτελέσας κατὰ τὸ μέγα Πάσχα τοὺς ἱεροὺς
 τῆς Ἀναστάσεως ὕμνους ἐξήρχετο ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδοὺ
 τῆς ἀσεβείας οἱ ὑπηρέται τὸν ἀρπάζουσι βιαίως, τὸν καταβι-
 βαζουσιν εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας τὸν ἀ-
 παγχονίζουσι μετὰ τριῶν ἄλλων κορυφαίων τῆς Ἀγίας Συνό-
 δου. « Ἐν γεννεᾷ αὐτοῦ ἐδοξάσθη, καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ οὐκ ἐξαλει-
 φθήσεται· καὶ ὁ μεγαλομάρτυς οὗτος ὁ τρισόλβιος Πατριάρ-
 χης θύμα τῆς ἀσεβείας γενόμενος ἐτέθη οἶονεὶ θεμέλιος λί-
 θος τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Ἦ
 σπαραξικέρδιος αὐτῆ θηριωδία τοῦ Μαχμούδ, ὅχι μόνον τοὺς
 Ἕλληνας καὶ τοὺς ἔξω ὁμογενεῖς ἠρέθισεν, ἀλλὰ καὶ τὴν συμ-
 πάθειαν ὄλων τῶν χριστιανικῶν λαῶν ἐκίνησεν ὑπὲρ ἡμῶν.
 Ὅθεν οἱ Ἕλληνες ἐκितηδῶντες ἐνδοθεν τῶν ἀλύσσεών των, καὶ
 ἀτρόμητοι εἰς τὴν ἀπόφασίν των νὰ θριαμβεύσωσι κατεπάνω ἐ-
 νὸς κολοσσαίου Βασιλείου, ὅπερ τοσαῦτα ἔτη ἠδυνήθη νὰ ὑπε-
 ρασπισθῆ ἐναντίον τῶν ἰσχυροτέρων ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης,
 λαμβάνουσι πανταχόθεν τὰ ὄπλα διὰ ν' ἀποθάνωσιν ἀποφασι-
 στικῶς εἰς τὸν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος ἀγῶνα· καὶ ἰδοὺ
 γίνονται κατὰ πρῶτον ἐν Πελοποννήσῳ οἱ Ἑλληνικοὶ θρίαμβοι,
 ἃ φωνικαὶ ἐκεῖναι μάχαι, ἐκ τῶν ὁποίων χάριν συντομίας τὰς
 κυριωτέρας θέλομεν διαλάβει ἐνταῦθα, ἀφήνοντας τὰ καθ' ἑ-
 κάστα εἰς τὴν ἱστορίαν· καὶ πρώτη ἦτις ἐγύμνασε κατὰ τοῦ
 τουρκικοῦ τύφου τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα εἶναι ἡ κατὰ τὴν 12 καὶ
 13 Μαΐου [1821] ἀξιομνημόνευτος μάχη τοῦ Βαλτετζίου, ἥτις
 διήρξασεν 24 ὥρας, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐπολέμησαν μετὰ
 καρτερίας καὶ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀμμιήτου γενναιότητος
 τρεῖς χιλιάδες Ἕλληνες κατὰ δεκαπέντε χιλιάδων τουρκῶν ὑπὸ
 τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κεχαγιά· οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὴν μάχην
 αὐτὴν ὄπλαρχηγοὶ Ἕλληνες ἦσαν ὁ Θεόδωρος Κρλοχοτρώνης,
 ὁ Πλαπούτας, ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Κανέλλος Δεληγιάννης, οἱ Μαυ-

ρομηγάλοι, ὁ Νικήτας Φλέσιας, ὁ Γιατράκος, ὁ Μπαρπιτζιώτης, ὁ Κεφάλας, ὁ Μητροπέτροβας καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ὄπλαρχηγοί· εἰς τὴν μάχην αὐτὴν τοῦ Βαλτετζίου διεκινδύνευσεν ὁ ἀείμνηστος Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, τολμήσας κατὰ τὸ μεσονύκτιον ν' ἀνοίξῃ ὄρομον τῶν κεκλεισμένων Ἑλλήνων καὶ νὰ συγκοινωνήσῃ μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ τοὺς ἐφοδιάσῃ μὲ πυριτόβολα, καθ' ἣν ὥραν εἶχον τελειώσει αὐτὰ τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα ἐθριάμβευσαν καὶ κατέπληξαν τοὺς τουρκικοὺς λεγεῶνας, αἵτινες ἀποδειλιάσαντες εἰς τὴν καρτεροφυχίαν καὶ γενναϊότητα τῶν Ἑλλήνων διεσκορπίσθησαν, καὶ φεύγοντες τὴν Ἑλληνικὴν σπάθην, μόλις δεκακισχίλιοι διεσώθησαν εἰς τὰ τείχη τῆς Τριπόλεως, ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἔπεσαν ὀλίγιστοι καὶ ἐπληρώθησαν τινές. Τὸν αὐτὸν θρίμβον ἔκαμον οἱ Ἕλληνοες καὶ εἰς τὴν μάχην τῆς Γράνας μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Τριπόλεως. Συγχρόνως δὲ μὲ τὴν ἐνδοξον μάχην τοῦ Βαλτετζίου, τὴν 14 Ἀπριλίου (1821) ἐν Δαμαστῇ καὶ Μοσχοχωρί, περὶ τὸν Σπερχιὸν καὶ τὴν γέφυραν τῆς Ἀλμάνης οἱ ἥρωες Διάκος, Πανοριῆς καὶ Βουσιώτης συνάπτουσιν αἱματηρὰν μάχην κατὰ τοῦ ἡμέτερου Πασαῖ καὶ Μεχμέτ Πασιά, εἰς ἣν κατελήφθη ζῶν πληγωμένον αἱματόφυρτος καὶ αἱματοσταγῆς τὸ ἀθάνατον ἐκείνο παλικῶρ, ὁ Διάκος ὁ πρωτομάρτυς τῆς ἐλευθερίας, ὅστις ἀπέθανεν ἡρωικῶς, ἀνασκολοπισθεὶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τὴν 24 Ἀπριλίου (1821). Κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα Ἀπρίλιον ὁ διαδεχθεὶς τὸν Διάκον Ὀδυσσεὺς μὲ τὸν Γκούραν καὶ μὲ ὀλίγους Ἕλληνας συνάπτουσιν ἐπὶ τὴν Γαβριὰν πεισματώδη καὶ αἱματηρὰν μάχην, καθ' ἣν ἐπίπεθόντες ξιφῆρεις κατὰ τῶν Τούργων ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ τοὺς κατέσφαξαν· εἰς τὴν μάχην αὐτὴν ἡ ἀνδρία τῶν Ἑλλήνων κατέπληξε τοὺς τούρκους, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα δύο ὄλους ἐνιαυτοὺς ἔτρεφον τὰ πτηνὰ εἰς τὰς πεδιάδας.

Τὴν 18 Μαΐου (1821) τουρκικὸς στρατὸς ἐξ ἑξατάχιλλων συγκείμενος ἀπευθύνετο εἰς χωρίον Βέρβεναν ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου, μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ καὶ τὰ προῖκα εἰς τὰ φρούρια τῆς Μεθώνης καὶ Κορώνης· ἀλλ' εἰς τὸ χωρίον Δολιανὰ ὁ ἥρωες Νικηταρᾶς ὁ τουρκοφάγος ἐκεῖνος, ὁ νέος Ἀχιλεὺς, ἐπὶ κεφαλῆς εὐαρίθμου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, προσκαρ-



ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ



007000050644



ΑΓΙΟΥ
ΧΩ
ΝΕΟΣ
ΠΡΟΣΧ